

כ"א תמוז תשפ"ב
בית מדרש גבוה לתורה
כולל הדף היומי
קריית ספר ת"ו

מראי מקומות לעיון בדף היומי

גליון מספר 259

היוצא ע"י ב"מ הגה"צ
ה"ר ד"ר אברהם אליעזר מרקוביץ שליט"א לונדון

לע"נ הר"ר צבי בהר"ר מרדכי ורעיתו מרת רחל לאה בת הר"ר אברהם אליעזר ז"ל

בס"ד, כד' אלול התשס"ח. מסכת גיטין דף עה – דף פא

ז) בא"ד, שם. הקשה המהר"ם שיש, דרוב המצוות אי אפשר לקיימן על ידי שליח, דהיינו שס"ה לאוין, וכל מצוות עשה שהן חובות הגוף.
ח) תוס' ד"ה אלא אמר רבא, בתוה"ד, ועוד דבהדיא קאמר רבא וכו' היכי יצא. כתב המהרש"א, דמייירי דאמר, אם תחזיריה לי, הילך אתרוג זה. ואף דלא פירש, דאי לאו הכי, כיון דקיימא לן כר' מאיר, לא היה התנאי חל כלל. והיאך קאמר, דאם לא החזירו לו לא יצא.

דף עה ע"ב

ט) גמ', רב אשי אמר הא מני רבי היא דאמר רב הונא וכו' כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי. הרא"ש (סימן ט') ביאר דברי רב אשי לפי מה שכתב הרי"ף בתשובה, דהיכא דאומר על מנת למאן דאמר דהוי כמעכשיו, אין צריך משפטי התנאים. ולפי זה רב אשי בא לדחות שינויא דאביי ורבא דהתנאי בטל משום שלא נתקיימו בו משפטי התנאים. דזה וודאי אינו, משום דבמעכשיו אין צריך משפטי התנאים. אלא טעמא דמגורשת, משום דעל מנת כמעכשיו דמי, וזכתה בגט בזמן הגירושין. והביא, שכן דעת הרמב"ם (פ"ו מאישות ה"ב). וביאר טעמייהו בשם הראב"ד, דתנאי בעל מנת או מעכשיו, כיון דמעכשיו חל המעשה, כל חלותו היא בתנאי, והא דבעינן משפטי התנאים אינו אלא היכא שהתנאי בא לבטל המעשה שלא יחול מעתה, ואין לו כח לבטלו אלא אם כן נעשה כמשפטי התנאים. וכתבו המהרש"א והפני יהושע, דהתוס' לעיל (עמוד א') ד"ה לאפוקי, חלקו, וסברו דאף באומר על מנת, בעינן למשפטי התנאים, דכתבו שם, דבכל על מנת שבש"ס בעינן כפילות, כגון על מנת שתחזיריה לי. וכן הביא הרא"ש בשם קצת מפרשים.

י) גמ', אתקין שמואל בגיטא דשכיב מרע, אם לא מתי לא יהא גט, ואם מתי יהא גט. הקשה הרמב"ן, הא לעיל (עב). איתא בגמ', ד"אם מתי" לחודיה לא הוי גט, דאין גט לאחר מיתה, אלא בעי לומר "מהיום אם מתי", דאו כוונתו שיחול הגט מעכשיו ומהני. אם כן קשיא לשיטת הרמב"ם והרי"ף (הובא באות הקודמת), דבמעכשיו לא בעינן משפטי התנאים, אמאי הכא בעי שמואל שיכפול התנאי הא הוי מעכשיו. וכן הקשה המגיד משנה (פ"ט מגירושין ה"כ). ותירץ, דהא דאמרינן לעיל דבעי למימר "מהיום" משום ד"אם מתי" משמע ב' לשונות, משמע "מעכשיו אם מתי", ומשמע "לאחר שאמות". אבל השתא דכפל לתנאיה, ואמר "אם מתי יהא גט ואם לאו לא יהא גט", על כרחך כוונתו לגרשה מהשתא, ואין צריך לומר "מהיום", הלכך בעינן משפטי התנאים.

יא) גמ', שם. הרא"ש (סימן ט') דייק מהכא דהלכתא כרבי מאיר, דבעינן תנאי כפול. אבל הרמב"ן כתב, דאין הלכה כרבי מאיר, דיחידאה הוא. ועוד, דרבי מאיר גופיה אמר כן דוקא בממון, ומשום דתנאי בני גז ובני ראובן היה בדבר שבממון, אבל באיסורא מודה דאין צריך לכפול, וגיטין הוי מילתא דאיסורא. אמנם כתב, דהא מיהא יש לדחות, משום דגיטין הוי איסורא דאית ביה ממון. ומכל מקום הקשה, הא קיימא לן דאין הלכה כרבי מאיר. וכתב, דשמואל התקין כן לחומרא, דחשש דילמא איכא מאן דסבירא ליה כר' מאיר ויבוא להכשיר גט שאין תנאו כפול, ויתיר אשת איש לשוק.

יב) תוס' ד"ה מת הבן, בתוה"ד, דהא וודאי לא בעינן דאי הוה בעינן אין זה כריתות וכו'. הקשה המהרש"א, נימא דהא גופא קא משמע לן, דלא בעינן כל ימיה. דאי בעינן, לא היה גט דאין זה כריתות. אלא סגי בכל ימי חייו, והוי גט משום דהוי כריתות. ותירץ, דכוונת התוס', דוודאי לא בעינן שתשמנו כל ימיה, דמסתבר, דכיון שאמר לה לשמש את אביו, כוונתו כל

דף עה ע"א
א) גמ', מכלל דבעלמא נתינה בעל כרחיה לא הוי נתינה. הקשה הרש"ש, הא גבי גט כתיב "ונתן בידה", ומהני נתינה בעל כרחיה, אלמא נתינה בעל כרחיה הוי נתינה. וכבר הקדימו הרשב"א בחדושיו בקושיא זו. ותירץ על פי מה שכתבו התוס' ד"ה מכלל, בתוה"ד, וי"ל דוקא בעלמא פשיטא דהווי נתינה שאין המלוה מפיסד וכו'. וביאר, דהגמ' נסתפקה דוקא בהני תרי גוונני. דבתי ערי חומה, דהקונה יפסיד את הבית שקנה, דשלו הוא, דמכר קרייה רחמנא, אלא שיש למוכר זכות לגאלו. או לענין גט, שהבעל הוא שקנה האשה, דהא "כי יקח איש אשה כתיב". דהיינו, שעתידים להפסיד מה ששייך להם. אבל לענין נתינת הגט לאשה, האשה אינה מפסידה בקבלתה, דהבעל אינו קנין האשה אלא יש לאשה שעבוד עליו. ולסלק השיעבוד סגי בנתינה בעל כרחיה.

ב) בא"ד, וא"ת גבי גט פשיטא דלא הוויא נתינה ומה צריך ללמוד מתקנתו של הלל וכו'. הקשה הפורת יוסף, אמאי לא הקשו התוספות בפשיטות טפי, דללישנא בתרא דסברה דנתינה בעל כרחו שמה נתינה, מאי שנא מהנותן מתנה לחבירו בעל כרחו דוודאי לא מהני, והכא מהני.

ג) בא"ד, וכי אם יתן מתנה לחבירו יקבלנה בעל כרחו. הריטב"א (מכתב יד) כתב, דיש לחלק, דאפילו אי נתינה בעל כרחו הוויא נתינה, אינה נתינה גמורה אף לגבי המקבל. דוודאי שלא זכה המקבל בעל כרחו, אלא רק לענין חיוב הנותן, דנפטר מחובו, כמו גבי בתי ערי חומה. עוד כתב, דלפי זה, האשה שאמרה לפלוני תן לי מנה ואתקדש לך, ונשבע ליתן לה, ונתן לה על כרחיה, יצא הנותן ידי שבועתו, והיא אינה מקודשת.

ד) גמ', מאי שנא רישא וימא שנא סיפא. כתב הרשב"א, דבפשטות מלשון הקושיא משמע, דרישא וסיפא חד טעמא להו. וזה אינו, דבגוונא דרישא ליכא נתינה אלא אותיות פורחות. וטעמא דסיפא, דבשעת חלות הגט אין הגט בידה, דכבר החזירתו. אלא צריך לדחוק, דלא היתה כוונת הגמ' להשוות הטעמים, אלא דבסיפא נמי ליפסל, אבל לא משום טעמא דרישא. אי נמי, יש לומר דחד טעמא לרישא ולסיפא, דלא מייקיים בהו קרא ד"ונתן לה ספר כריתות", דהיינו שתהיה נתינת ספר בשעת כריתות.

ה) תוס' ד"ה לאפוקי, בתוה"ד, וא"ת בשלמא תנאי כפול וכו' אבל שלא יהא מתנה על מה שכתוב בתורה וכו'. הקשה החכמת שלמה, אמאי לא הקשו התוס' מגופא דשמעתין, דהא דבעינן תנאי בדבר אחד ומעשה בדבר אחר, היאך ילפינן מבני גד ובני ראובן. ותירץ, דלא ילפינן לה מבני גד ובני ראובן, אלא מסברא, משום שהתנאי סותר המעשה. והא דמבואר בגמרא דילפינן מבני גד, לסימנא בעלמא נקטיה. והמהרש"א תירץ, דתוס' נקטו דוקא כל הני דקיימא לן הכי לדינא, אבל תנאי ומעשה בדבר אחד, לא בעינן להלכה. והתנאי קיים, משום שאינו סותר למעשה, דהא הלכה כרבי, דאומר על מנת כאומר מעכשיו דמי.

ו) בא"ד, רוב מצוות על ידי שליח. הקשו הפני יהושע והמהר"ם שיש, הא מה דבעינן שיוכל לקיימו על ידי שליח. היינו, שהמעשה יוכל להעשות על ידי שליח. אבל קיום התנאי, לא בעינן אם יכול להעשות על ידי שליח. והכא, הא המצוות הם התנאי, והמעשה, הברכות שבירך ה' אם קיימו המצוות. ומאי אהני לן מה שאפשר לקיים את רוב המצוות על ידי שליח. ובהגהות ברוך טעם (על הפני יהושע) תירץ, על פי מה דאמרינן בבבא מציעא (עז): דכל מצוה שעשאה אברהם אבינו על ידי שליח, נפרע הקב"ה לבניו על ידי שליח. ואם כן כוונת התוס', דכיון דרוב המצוות נעשות על ידי שליח אף שכר המצוות משתלם על ידי שליח.

(ו) בא"ד, אלא כך אמר בפניהם, כשאמסרנו לה וכו'. אמנם הרמב"ן פליג, ופירש, שמסרו לה בתנאי הראשון, וחזר ונטלו ממנה, ומסרו לה בתנאי שני. ואם תקיים את התנאי הראשון, ומגורשת מכח המסירה הראשונה. ואם לא תקיימו, בטלה המסירה הראשונה, ומגורשת מכח המסירה השנייה, אם תקיים התנאי השני. אמנם בשו"ת הרא"ש (כלל מ"ה סימן כ"ו) כתב, דאי אפשר לגרש שוב באותו גט.

(ז) גמ', אבל אמר לה וכו' ע"מ שתתני לי מאתיים זוז וכו' ביטל שני את הראשון. הרמב"ן ביאר לשיטתו באות הקודמת, דאף שבתחילה נתן לה הגט על מנת שתיתן לו מאתיים זוז, והרי קיימה התנאי ונתנה לו. מכל מקום אינה מגורשת, דהא ביטל תנאו. ותמה הרשב"א, היאך יכול לבטל הגט, הא קיימא לן, דהאומר על מנת כאומר מעכשיו דמי, ומגורשת מיד, אם לאחר מיכן תקיים התנאי, ואפילו נקרע הגט, ואחר כך קיימה התנאי. וביאר בשם בעל העיטור, דאף דהאומר על מנת כאומר מעכשיו. מכל מקום, לא נגמר חלות הגט בנתינה. אלא לאחר מיכן כשתקיים התנאי, יתגלי מילתא, דמגורשת משעת נתינה. ועל כן אם יבטל התנאי לפני שקיימתו, בטל. ומבואר מדבריו דהבעל יכול לבטל התנאי. והר"ן (לח: מדפי הרי"ף) פליג עליה, וכתב, דלא יתכן שיהא בידו לבטל התנאי, דלא עדיף מנתקרקע הגט דאף על פי כן היא מגורשת. אלא טעמא, משום שנתרצו שניהם בביטול התנאי, ועל כן אפילו נתקיים התנאי, הווי כאילו לא נתקיים. (ועיין לקמן עמוד ב' אות ט')

(ח) גמ', מהו דתימא כו' לקיומי תנאה מצטרפין. ביאר הריטב"א (בכתב יד). דסלקא דעתין, דכיון דעל פי שניהם יש עדות שהגט ניתן על תנאי, נקבל עדותם לענין זה, אף דכל אחד מעיד על תנאי אחר, והרי לא נתקיים התנאי. קא משמע לן, דלא מצרפים עדותן. ולא דמי לעדות מיוחדת, דמצטרפין אף שכל אחד מעיד על מעשה אחר, משום דהתם תרוייהו מסהדי אמנה, אבל אם יעיד אחד על מנה, ואחד על דבר אחר ששוה מנה, לא מיצטרפי, והכא נמי כן הוא.

(ט) מתני', הרי זה גיטך וכו' והגיע לאנטיפרס וכו'. תמה בשושנים לדוד, אמאי בעיא מתניתין להני תלתא גוונא. ותיריך, על פי מה דאיתא בגמ' (עמוד ב') דבין אנטיפרס לכפר עותנאי היה ספק יהודה ספק גליל. והשתא קא משמע לן תנא במאי דאמר "הגיע לאנטיפרס וחזר בטל תנאו", דהיינו דווקא כשהגיע לאנטיפרס, אבל אם עבר את אנטיפרס, הרי הגיע לגליל, ומגורשת. וסיפא קא משמע לן איפכא, דדווקא הגיע לכפר עותנאי אינה מגורשת כיון דהוי גליל, אבל אם עבר כפר עותנאי, עדיין יהודה הוא ומגורשת, ומסתירת דיוקא דרישא לדיוקא דסיפא נשמע, דבין כפר עותנאי לאנטיפרס הוי ספק מגורשת. וסיפא נקט לאשמועינן, דעכו מארץ ישראל, אף דלענין גיטין הוויא כמדינת הים.

דף עו ע"ב

(ו) גמ', וליחוש שמא פייס. הקשו התוס' לעיל (יח:): ד"ה חיישינן, דניחוש לה בכל גט הבא ממדינת הים ולא להוי גט. ותירצו, דלא חיישינן שמא פייס אלא בתרי גוונא. א. היכא דאכתי לא גמר את הגט, כגון שחתמו רק חלק מן העדים הצריכים לחתום. ב. היכא דמגרשה לאחר זמן והולך מכאן מיד. דבכהאי גוונא, יש לומר שאינו מגרשה מחמת קטטה, אלא מחמת שהולך למקום אחר, ואינו רוצה שתתעגן. וביאר המהר"ם שיף (שם), דאין כוונתם דכל מי שמגרש שלא בפניה, תלינן שאינו מגרשה מחמת קטטה, ורוצה להתפייס. דאם כן, אכתי קשיא בגיטין הבאים ממדינת הים, הא אינו בפניה, ואמאי לא חיישינן דפייס. אלא כוונתם, דהיכא שקובע זמן והוא אינו בפניה, למה ליה לקבוע זמן, הא בלאו הכי הוא אינו כאן, אלא על כרחך כוונתו שיוכל לחזור בו ולבטל הגט, ולכך חיישינן דפייס. מה שאין כן בשולח גט ממדינת הים דלא קבע זמן, מנא לן לחוש דרוצה לפייס. והיכא דקובע לה זמן בגט, ונמצא כאן, ליכא למיחש דפייס, דכיון שנמצא כאן ומגרשה, על כרחך דעתו לצעורה.

(יא) רש"י ד"ה שמא פייס, כשהיה בא אצלה פייס קטטה שביניהם ונתיחד עמה. מבואר מדברי רש"י, דהקושיא היא דניחוש לגט ישן. והרמב"ן הביא בשם רבינו חננאל, דחיישינן דביטלו התנאי שביניהם. דהיינו, דמבטלים מה שהתנו שאם יעבור מכנגד פניה שלשים יום תהא מגורשת, אלא לא תהא מגורשת בכל גוונא. ובשם יש מפרשים כתב, דחיישינן שביטל הגט, דישי כח ביד הבעל לבטל הגט כל זמן שלא חל. עוד הביא, דישי גורסים דאמר לה על מנת שאעבור מכנגד פניך. ואף על גב דעל מנת כמעכשיו, מכל מקום כיון שעדיין לא נתקיים התנאי אכתי יכול הבעל לבטל הגט. ודחה את דבריהם,

ימי חייו ותו לא. ומה שהוסיפו "דאי הוה בעינן אין זה כריתות", לא הביאו הוכחה לדבריהם, אלא לקושטא דמילתא קאמרי, דאם כן, לא הוה כריתות. (ג) בא"ד, ויש לומר דהכא וודאי להרוחה בעלמא עשה כן וכו'. תמה הפני יהושע, הא בהא נחלקו רבי שמעון בן גמליאל, ורבנן בכל תנאי, האם כוונתו לצעורה או להרוחה, והיאך סתמו התוס' כרבי שמעון בן גמליאל. ועוד, דהא לקמיה בגמ' בחד תירוצא, מוקמינן מתניתין כרבנן, דלצעורה קמכוין, ואף על פי כן ביארו התוס' בד"ה מתניתין רשב"ג, דמכל מקום לא נתכוין לצעורה בחינם, אלא לצורך אביו. וכיון שמת, תו לא צריך, ולכך אפילו מת קודם ששימשו הוי גט.

(יד) תוס' ד"ה כלל אמר רשב"ג, בסוה"ד, היינו משום דהתם בעצמו מחל לה וכו'. הרשב"א הוסיף, דכיון שבעצמו מחל, אפשר דלא נתכוין כל כך לצעורה. (טו) גמ', מתניתין רבי שמעון בן גמליאל וברייתא רבנן. ביאר הריטב"א (רבינו קרשקש), דרבי שמעון בן גמליאל דאמר דסגי בדמי איצטלית, לא אזיל בתר לישנא דבעל, אלא בתר משמעות הענין, והכא נמי משמעות הענין, שתניק את הבן כל צרכו. ורבנן דאמרי דבעינן איצטלית דווקא, לא אזלי בתר המשמעות אלא בתר הלשון. והכא נמי הלשון שאמר שתניק את הבן, מתקיים, במה שמניקתו פעם אחת. ונדלא כפירוש התוס' בד"ה מתניתין רשב"ג, דלרבי שמעון בן גמליאל, להרוחה מכוין, ולרבנן לצעורה מכוין.

דף עו ע"א

(א) גמ', אלא לרב אשי מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא. פירש רש"י בד"ה אלא לרב אשי, דהקושיא מהרישא. אמאי מת בנו הרי זה גט, הא לא הניקתו כלל. ותמה המהר"ם שיף, כיון שלא הקשו מהסיפא, אמאי הזכירו מאי שנא סיפא. ותיריך, דאי מקשינן רק מרישא אמאי במת הוי גט, יש לתרץ דכוונתו בתנאו רק לצורך בנו, וכיון שמת אפילו קודם שהניקתו כלל, אין כוונתו להתנות. אלא דאם כן תיקשי סיפא, אמאי מת הבן אינו גט. ואין לומר דכיון שפירש שתי שנים, כוונתו לצעורה, ולא משום צורך בנו. דהא בנו הוא שצריך ב' שנים. ולכך פירש, כדי שתצטרך להניקו ב' שנים ולא יסגי לה ביום אחד.

(ב) [רש"י ד"ה אלא, בתוה"ד, כגון דמת ולא הניקתו כלל. תוס' לעיל (עה:): ד"ה ורמיניהו, דייקו בסוה"ד דלרש"י בעינן למימר, דלרב אשי יום אחד היינו אפילו שעה אחת. והרש"ש אתוס' ביאר הגמ' כאן, בגוונא של יהיה מדויק כמו שכתבו. ועיין בדבריו שלכאורה נראים תמוהים. ולכאורה ממה שכתב רש"י, לשון ולא הניקתו כלל נראה ברור שכוונתו כמו שביארו התוס'. אלא דצריך עיון מאי טעמא לא הביאו תוס' דבריו להדיא.]

(ג) הרי זה גיטל על מנת וכו' לפי שלא אמר אם תשמשי אם לא תשמשי וכו' דברי ר' מאיר. הרשב"א לעיל (עה:): הקשה בשם תוס', דתנאי דמתני' הווי מעשה קודם לתנאי. "הרי זה גיטך על מנת שתתני לי מאתיים זוז, וכן כולן. וכי תימא מתניתין דלא כר' מאיר, מכל מקום ברייתא דידן קשיא, דהא תנאי שתשמשי את אבא שתי שנים וכו' הרי זה גט. וטעמא דלא כפליה לתנאיה, הא כפליה לתנאיה לא הוי גיטא. והיינו אפילו לר' מאיר. [וקושייתו לשיטת התוס' לעיל (עה:): ד"ה לאפוקי. אמנם לרש"י (שם) ד"ה משום, דבהא מודו רבנן לר' מאיר. קשיא מרבנן דבריתא דידן בלא דיוקא. (ר.ג.)] וכתב, דהתוס' תירצו, דכולהו תנאי דמתניתין ומתניתא, בלישנא קיטא מתניאן, ולעולם בשכפל תנאו, ובשהקדים תנאי למעשה. (ועיין לקמן עמוד ב' אות טו)

(ד) תוס' ד"ה והווי להו שני כתובין, בסוה"ד, דשפיר מצריך להו רבי חנינא בן גמליאל התם. הקשו המהרש"א ומהר"ם שיף, הא תוס' בד"ה וגמרינן מינייהו, הקשו על רש"י ד"ה איכא דאמרי. שפירש, דכולהו מצריך להו ר' חנינא. הא התם לא מצריך להו, אלא משני, דאין ללמוד מהם לכל דוכתא. ותירצו, דכוונת התוס', דצריך לכתוב בלשון כפול, ואין כוונתם דליכא למילף הא מהא. אבל ברש"י אין לפרש כן, דאם כן היאך אמרינן דגמרינן מינייהו לעלמא, הא התם צריך לכתוב בלשון כפול. אלא על כרחך כוונתו דליכא למילף הא מהא, ושפיר הקשו, דלא אמר ר' חנינא כן מעולם.

(ה) רש"י ד"ה אמר לה בפני שנים, ולא מסרו לה בפניהם, דאי מסרו לה איגרשא בהאי תנאי, וכו'. הרמב"ן העיר על דבריו, דכיון דדבריו האחרונים נאמרו בשעת נתינת הגט, ודבריו הראשונים נאמרו קודם לכך, וודאי כוונתו לבטלם, וביטלו האחרונים את הראשונים. ולפיכך ביאר לפי דרכו של רש"י, שלא מסר לה הגט לא בפני הראשונים, ולא בפני השניים. אלא קודם התנה ב' תנאים, ואחר כך מסר לה הגט בשתיקה בפני כל העדים. דבכהאי גוונא יש לומר, דדעתו למסור על דעת התנאים הראשונים.

הדרגת היוזמי

מסכת גיטין דף עו – דף עז

כה' אלול – כו' אלול התשס"ח

אסיפא, "זה גיטיך לאחר מיתה לא אמר כלום". לא פליג רבי יוסי, ומתיבמת.

דף עז ע"א

א) גמ', לימא קסבר ר' יוסי כתב גט על תנאי כשר. ביאר הריטב"א (בכתב יד, ורבינו קרשקש) דהסברא שכשר, משום דאין אדם מקפיד על הכתיבה, והא דאתני היינו על מנת לזרו ולהזהיר את הסופר והעדים, שלא יתנו לה תוך י"ב חודש. ונקט לשון גזומא, דאפילו לא יכתבו בתוך י"ב חודש.

ב) גמ', לאחר שבוע שנה, לאחר שנה חודש וכו'. נסתפק הריטב"א, אי אמר לפני שבוע לפני שנה וכו', כלאחר הוא, דאפשר לומר דילפינן משבת, דכשם שלפני שבת כלאחר שבת, אף לפני שבוע ושנה וחדש כלאחר. והביא מהירושלמי (בפירקין ה"ח), דבעי, הרי גיטך ערב הפסח, אמר ליה, אפילו מאן דאמר כל שלושים שלאחר החג כלאחר החג הוא, מודה, כל שלשים שלפני הפסח אינן כלפני הפסח, אלמא אין למדין לפני מלאחר. ועיין באות הבאה.

ג) [רש"י ד"ה קמי שבתא. פירש, דהיינו שבת ממש. ולכאורה צריך עיון מה אתא למעוטי. (א.ר.) ואולי כוונתו לומר, דדווקא גבי שבת אמרינן דהנהו יומי הוו לפנייה, ואין לדמות לה גזומא דשבוע או שנה. לפי מה שנסתפק הריטב"א באות דלעיל. ועדיין צריך עיון בלשונו.]

ד) גמ', אלמא לית הלכתא כוותיה. כתב הרמב"ן בשם רבינו חננאל, דכיון דלית הלכתא כוותיה, אם עברו עליו ט"ו יום לאחר הרגל, תו לא חשיב אחר הפסח. ותמה הרמב"ן מניין לו. וכתב, דאפשר, דכשם שבשבוע אמרינן דחצי שבוע מקרי לאחר השבת, אף הכא, חצי משלשים יום מקרי אחר הרגל. וסיים, דלא נתבררו דבריו. והמאירי כתב, דמקור דבריו, מהא דאמרינן דפרוס הפסח הוא ט"ו יום לפני הפסח, ואפשר דהכי נמי לענין אחרי הפסח. והשי"ך (חושן משפט סימן מ"ג ס"ק מ"ז) כתב, דכבר נודע שכל דברי ר"ח הם דברי קבלה מן חכמי השי"ס, שהיה גאון קדמון מהגאונים, וכדכתב הרא"ש (סוף פרק קמא דנדה וסוף פרק שבועת הדיינים). ונראה שמקור דבריו מהא דאיתא בתענית (י.) דשואלין על הגשמים ט"ו יום אחר החג, כדי שיגיע אחרון שבישראל לנהר פרת. אלמא דט"ו יום אחר החג עדיין היו ישראל עסוקים בחג, דעדיין לא שבו לבתיהם, ולכן הרגלו לקרא לזמן זה אחר החג. ואף דאנן בגולה, מכל מקום לשון אחר החג נמשך ממה שנהגו הם. והר"ן (לט: מדפי הרי"ף) הביא דעת הרי"ף (בתשובה) והרמ"ה, דאחר החג היינו מחצית הימים שבין רגל זה לרגל שאחריה. דכמו דאחר השבת היינו מחצית הימים שבין שבת זו לשבת שאחריה, כמו כן הוא בחג. וכתב הר"ן, דלפי זה מי שנשבע לחבירו לפרוע לו אחר סוכות, יש לו לפרוע עד שלשה חדשים.

פרק הזורק

ה) רש"י ד"ה ת"ל ונתן מכל מקום, בתוה"ד, מדלא כתיב ובידה יתנו. והרמב"ן כתב, דאינו נכון, שהרי אין יתור לשון ביונתן בידה, טפי מבידה יתנהו. אלא, תרי ונתן בידה כתיבי בפרשה, וחדא לדרשא. והריטב"א הביא, שכן כתב בירושלמי (בפירקין, ה"א) בהדיא. והריטב"א (רבינו קרשקש) ביאר, דכיון דכתיבי תרי "ונתן בידה" הוי מיעוט אחר מיעוט, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבנות. והריטב"א (בכתב יד) כתב, דדיוקא מדכתיב ונתן בידה ולא "ושם בידה", דלשון נתינה משמע ברשותו.

ו) גמ', חצרה מה שקנתה אשה קנה בעלה, ביאר הריטב"א (רבינו קרשקש), דלא קשיא לן אקרא מידי, דהא קנין פירות לבעל הוא מתקנת חכמים. אלא אמתניתין, דהא נשנית אחר שתיקנו חכמים פירות לבעל.

ז) תוס' ד"ה והתנאי, הוה מצי לשנויי וכו', או שנתן לה הבעל במתנה. הקשה המהרש"א, היאך נוקמא בשנתן לה הבעל, הא איתא בסיפא ד"בתוך חצרו אינה מגורשת", הא בגזומא שנתנו לה במתנה, אף בתוך חצרו מגורשת. ותירץ הריטב"א, דהיא גופא כוונת המשנה, דאם נתן גט בחצרה, דהיינו חצירו שנתן לה במתנה, מגורשת. ואם נתן גט בחצירו, דהיינו שלא נתן לה במתנה, אינה מגורשת.

ח) גמ', א"ר אלעזר בכותב לה דין ודברים אין לי בנכסיו וכו'. הקשה הריטב"א, אם כן לפלוג וליתני בדידה, דאם נתן הגט בחצרה, ולא כתב לה דין ודברים אין לי וכו' אינה מגורשת, ולמה בעי למנקט חצרו. ותירץ, דאפשר דהא גופא מיקרי חצרו. אי נמי, לרבנותא אשמועינן, דאפילו בחצרו ממש, אם נתן לתוך קלתה מגורשת.

ט) תוס' ד"ה וכדרב כהנא, בתוה"ד, אלא מייתי דלא תיקשי היכי יכול להתנות שלא יירשנה הואיל שלא בא לעולם עדיין. הקשה התוס' הרא"ש,

דכיון שאם נתקיים התנאי נתברר שהיא מגורשת למפרע, אמאי יכול לבטל הגט, ומאי שנא מאם נתקרע הגט דמגורשת, וכן דעת התוס' לעיל (יח: ד"ה שמוא פייס). (ועיין לעיל עמוד א' אות ה')

יב) גמ', איכא דמתני לה אמתניתין, מעכשיו אם לא באתי וכו', וליחוש שמוא פייס. פירשו התוס' לעיל (יח: ד"ה שמוא פייס, דאין כוונת הגמרא דחיישינן דפייס, אלא חיישינן דבא לכאן תוך י"ב חודש. עוד פירשו בשם ר"י, דלא חיישינן באמת שמוא פייס, אלא חיישינן שיוציא הבעל לעו שביטל את הגט, אף על פי שאינו יכול לבטלו משום דגירשה מעכשיו על תנאי. (ועיין באות הקודמת)

יג) גמ', מאן דמתני לה אמתניתין כל שכן אברייתא. הריטב"א הביא דהרי"ף בתשובה (סימן ל"ב) פירש, דשתי חששות חלוקות הן, דאברייתא חיישינן שמוא פייס וביטל הגט. ואמתניתין חיישינן שמוא בא בצינעא, והגט בטל ממילא כיון שבטל תנאו. וכפירוש התוס' שהובא באות הקודמת. ולפי זה ביאר הגמ', דמאן דמתני לה אמתניתין, דאף שלא ראינוהו שבא, חיישינן שמוא בא בחשאי, כל שכן דיש לחוש שפייסה בחשאי. אבל מאן דמתני לה אברייתא דחיישינן שפייסה, אמתניתין לא חיישינן, דאם היה בא היו רואים אותו, אבל לפיוס שפיר חיישינן דהוי בצינעא.

יד) מתני, ה"ז גיטך אם לא באתי וכו' אינו גט וכו'. הקשה הרי"ן (לח: מדפי הרי"ף), מה חידש, הא כבר תני לעיל (עב.) כהאי גזומא. הרי זה גיטך אם מתי אינו גט, מעכשיו אם מתי הוי גט. ותירץ, דאי מהתם הוה אמינא דכוונתו לגרשה רק לאחר מיתה, משום שתלה הגירושין במיתה, ומגרש רק כדי שלא תיפול לפני יבם, וטועה דיש גט לאחר מיתה. אבל הכא דמגרשה בתנאי דאם לא באתי, אפשר דברצונו לגרשה מהשתא, קא משמע לן. אי נמי, הוה אמינא דהתם אין כוונתו לגרשה אלא לפייסה, דידוע הוא שאין גט לאחר מיתה, אבל הכא שלא תלה הגירושין בתנאי אלא בביתא, כוונתו לגרשה, ודעתו שאם ימות יחולו הגירושין קודם מיתתו, קא משמע לן. ובספר לשון הזהב (על המשניות) תירץ, על פי מה דבכתובות (ב:) בעו לאתווי ראייה מהכא דאין אונס בגיטין, דהא לא קיים תנאו באונס, דהא מת, ואף על פי כן הווי תנאי. ודחו, דילמא מת דוקא, דלא ניחא ליה דתיפול קמי יבם. ואם כן אשמועינן סיפא דמתניתין, דאף דאין אונס בגיטין, מכל מקום היכא דמת חשיב קיום התנאי.

טו) מתני, כתבו ותנו גט לאשתי אם לא באתי מכאן עד יב חודש וכו'. עיין לעיל עמוד א' אות ג'. והקשה הריטב"א על פי מה שתיירצו התוס' שם, הא הכא דוקא קתני גזומא שהקדים מעשה לתנאי, ואפילו הכי הוה תנאי. וכתב, דאפשר לומר, דתנאי שנאמר לשליח אי לא עבד כתנאי לא עשה כלום. ובאבני מלואים (ל"ח ס"ב), הביא בשם הר"ן והרמב"ן כדבריו וביאר כוונתו, דהשליח ששינה מדברי המשלח, הווי מעביר על דבריו. דכיון דנראה מתוך דבריו, שרוצה שלא יתנו עד אחר י"ב חודש, אפילו לא התנה בדיני תנאי, אין השליח רשאי לשנות, ואם עבר על דבריו השליחות בטלה. אמנם התוס' רי"ד דייק מכח קושיא זו, דמתניתין אליבא דרבנן, אין הכי נמי אליבא דר' מאיר לא שנא שליחות ובעי משפטי התנאים. [ורש"י לעיל (עה.) דאפילו אליבא דרבנן בעינן להקדים התנאי, לכאורה מוכרח לבאר כהריטב"א. ועיין באבני מלואים שם.]

טז) [שם. עיין באות הקודמת. ולכאורה נראה להוכיח סברת הריטב"א, על פי מה שכתבו התוס' בקידושין (נט: ד"ה לא, דאפילו למאן דאמר לא אתי דיבור ומבטל דיבור, מכל מקום כשאומרת לשליח אל תקדשני, פשיטא דמהני. ואף דבגמ' שם הקשו אריש לקיש, מהא דמהני ביטול שליח גט שלא בפניו. על כרחך צריך לומר, דאם אומר להדיא לשליח אל תעשה, לא חשיב שעושה שליחותו כיון שעכשיו אינו עושה לרצון המשלח. ואולי יש להוכיח נמי, על פי מה שיש להקשות, לר' יוסי דסבר לעיל (סו:) אומר אמרו פסול, נימא כל מילתא דליתיה בשליחות ליתיה בתנאי, ואיך תנן הכא דמהני תנאי בשליחות, אלא על כרחך דלא בעינן גבי שליחות דומיא דבני גד ובני ראובן. (א.ג.א.)]

יז) גמ' אמר אבוי הכל מודים היכא דאמר לכשתצא וכו'. פירש רש"י (בעמוד הבא) ד"ה באם, דגבי מתניתין נמי ליכא למסמך אומנו של שטר מוכיח, דהא בהדיא אמר דבשלא אבא יהא גט, אבל לא מעכשיו. והתוס' ד"ה הכל מודים פליגי, וכתבו דאף ככהאי גזומא לר' יוסי גט ואינו גט. והקשה הריטב"א מהא דתנן לעיל (עב.) הרי זה גיטך לאחר מיתה לא אמר כלום, ואמר רב הונא ולדברי רבי יוסי חולצת. אלמא בהא נמי אמרינן זמנו של שטר מוכיח, וה"ל כמהיום ולאחר מיתה [וכמו שכתבו התוס']. ותירץ, דאביי סבר כמאן דמתני לדרב הונא ארישא, דאמר "זה גיטיך אם מתי". אבל

כתב הרשב"ם בבא בתרא (נג.) ד"ה והשתא, דנעל הוי חזקה רק היכא דמתקן המנעול, אבל נעילה לחודא לא חשיבא חזקה, דהוי מבריה ארי בעלמא. והקשה הרא"ש (בפירקין סימן ג'), דמסוגיין דאמר לה "תיזיל איהי ותיחוד וכו' דתנן נעל וכו' הרי זו חזקה", חזינן דקניא בחזקה על ידי שנועלת, ואם איתא דבעינן תיקון המנעול, הא אסור לעשות כן בשבת מדאורייתא. ועל כרחיך דנעילה חשיבא חזקה. ולא דמי למבריה ארי, דכיון שנועל דלת בפני כל אדם, הוי מעשה המוכיח שהבית שלו, אבל דוקא אי נעל הדלת במפתח שמועיל לשומרו. עוד כתב, דראה מפרשים, דפתיחת דלת מועילה כמו נעילת דלת, ודייקי לה מהא דאמרין תיחוד תפתח. ודחה ראייתם, משום דמה שכתבה הגמ' "תיחוד ותפתח", היינו לאחר הסגירה. והיינו להראות שאינה נועלת הדלת רק לשמור הבית, שלא מועיל לקנין, אלא לקנין דוקא. [דהיינו שלמד שהפתיחה היתה, לאחר ההנעילה ועיין לקמן אות טו-זי].

טז שם. כתב הרשב"א, דצריך לומר, דהכא התירו לו לגרש, משום שהיה שכיב מרע, וכדי שלא תטרוף דעתו עליו. [כמו שכתבו התוס' ד"ה ותיזיל]. והקשה, אם כן למה לי תיחוד ותפתח, יקנה לה מקומו בסודר, וליקני גיטא אגביה. ותיריך, דכל שאפשר למעט בקנינו ממעטים, דכי אחרה ופתחה לא מיחוי אלא כנעילת ביתה לשמרה. [וליהיפך מדברי הרא"ש באות הקודמת].

יז רש"י ד"ה ותיחוד ותפתח, תסגור דלת החדר שיקנה לה משום חזקה. [צריך עיון, אם כן מאי טעמא בעי שתפתח. (ר.ג.)] וביאר המהר"ם שי"ף, דותפתח היינו, אַן ותפתח, אם מצאה הדלת סגורה. וכתב לעיין בדברי הרא"ש. ועיין לעיל אות טו-טז.

יח רש"י ד"ה הרי זו חזקה, בסוה"ד, ותנן נכסים שאין להם אחריות נקנים וכו'. מבואר מדבריו, דהקנה לה הגט בקנין אגב. והקשה הרמב"ן, אם כן למה ליה לאקנויי דוכתא דיתיב ביה הגט, הא קיימא לן דבאגב לא בעי צבורים. ותיריך הקצות החושן (ר"ב סק"ד), על פי מה דאיתא בבבא מציעא (ז). דגט בידה ומשיחה בידו אינה מגורשת, הואיל ויכול לנתקה ולהביאו אצלו, דלא חשיב כריתות כיון דאגיד גיטא גביה. ואם כן, אילו היה מקנה לה הגט באגב, והיה הגט נמצא ברשותו, לא היתה מגורשת, כיון דאגיד גביה. אמנם הרמב"ן ביאר, דהבית היה של שליח להולכה, ונתינת הגט היתה בכך שהקנה לה את חצרו.

יט בא"ד, שם. הקשה בתוס' הרא"ש, אמאי לא הקנה לה הגט בחליפין. ותיריך, ד"ונתן בידה" כתיב, ואין זו נתינה. וכתב הקצות החושן (סימן ר"ב סק"ד), דאפילו לדעת רש"י דסובר דאין צריך שיתן לה הגט לרשותה, אלא סגי במה שמקנה לה אותו, דהא אגב מהני לגירושין. מכל מקום חליפין לא מהני, משום דמהות קנין חליפין אינו בנתינה אלא דרך מקח וממכר, וכדאיתא בבבא מציעא (יא): דאי אפשר לתת תרומות ומעשרות בקנין חליפין, משום ד"ונתן" כתיב, והאי לאו נתינה הוא.

כ שם. תמה הפני יהושע, מה הכריחו לרש"י לפרש מטעם אגב, ולא מטעם חצר. וביותר, דלעיל (כא). אהא דאמר רבא, כתב לה גט ונתנו בחצירו, וכתב לה שטר מתנה עליו, קנאתו ומתגרשת בו, פירש להדיא, דהיינו מטעם חצירה. ותיריך, דהכא הכרח רש"י לפרש כן, משום דאי אפשר לפרש מטעם חצרה, משום דרבא אכתי לא סליק אדעתא, דגיטה וחצרה באין כאחד. ובעינן שיהיה החצר שלה, קודם נתינת הגט. ולעיל (שם) ביאר משום קנין חצר למסקנא דהכא, דגיטה וחצרה באין כאחד. והקשה עליו הבית מאיר (קל"ו ס"ו), הא מה דעלה החסרון דגיטה וידה באין כאחד, היינו לאחר ששאל לו ר' עיליש, מה שקנתה אישה קנה בעלה. אבל רבא עצמו לא חשש לה, ואיך אפשר לומר שמשום הכי קנתה באגב. (ועיין בדבריו מה שפירש דברי הפני יהושע וצריך עיון גדול).

כא תוס' ד"ה ותיזיל, בסוה"ד, ולא הוי כמו טלי גיטיך מעל גבי קרקע, דכיון שהגט בא מרשות הבעל לרשותה, הוי כאילו נתנו לה. והקהילות יעקב (ס"ו טו). הביא דהפני יהושע הקשה, מה מועיל מה שבא מרשותו לרשותה, מכל מקום הקנין נעשה על ידי האשה. והרי בעינן שהוא יתן כדחזינן גבי עריק לה חרציה (לקמן עח). וכתב שהאבני מלואים (ס"י קל"ט סק"ב) נדחק בזה, וגם בתורת גיטין (ס"י קל"ט ס"א) ד"ה בחצר המשתמר. וביאר, דעל ידי שהבעל הקנה לה את החצר, קבלה יד לקבלת הגט. ובכך נחשבת הקנאתו נתינה, דבלא הקנאתו הרי אינה יכולה לקנות. וכתב, דלולי דמיסתיפינא אמינא, דיש חסרון תיבות בתוס', וצריך להוסיף, מרשותו לרשותה "על ידי הקנאתו". ועיין שם שהאריך.

כב תוס' ד"ה מה, בתוה"ד, ואמר ר"י דהכא איירי בשאלה. כתב הקצות החושן (חור"מ ר"ב ס"א) על פלוגתא הפוסקים שם, אם אפשר לקנות מטלטלין אגב קרקע, לשאלה, וכתב הש"ך (סק"א) שם, ולא ידעתי למה יגרע

אם כן לא ליתי אלא מימרא דרבא, דיכולה לומר איני ניזונת ואיני עושה, דשמעינן מינה נמי שיכולה להתנות על דבר שלא בא לעולם. ותיריך, דהתם מה שאין לה מזונות אינו חידוש, דאטו נימא דיש לה מזונות בעל כרחיה. ועוד, דכשהיא רוצה חוזרת בה ואין זה סילוק גמור. ואף רב הונא לא אתי לאשמעינן שיכולה להסתלק מזונות המזונות, אלא שיכולה להפקיע מעשי ידיה מבעלה.

דף עז ע"ב

י גמ', נהי דקני לה למעשי ידיה ידה גופא מי קני לה. כתב הקצות החושן (שי"ג סק"א), דטעמא דאי אפשר לתת גט בחצרה, משום דהזכות שיש לו בפירות, מקנה לו את זכות השימוש בה. וחצר קונה למי שהוא בעלים על השימוש, ולא למי שהוא בעלים על הגוף. ולכך לא מיקרי "ונתן בידה". והקשה, דאם כן, מאי מקשה הגמ' "ידה גופא מי קניה ליה", הא אף שלא קנה הבעל לגוף היד, מכל מקום הרשות בידו להשתמש בה, דהא מעשה ידיה שלו, ולא מיקרי ונתן בידה. ותיריך, דכוונת הגמ', דכיון דכתיב בקרא להדיא "ונתן בידה", כיון שגוף היד שלה, שפיר מיקרי "ונתן בידה", אף שרשות השימוש של הבעל. ובזה תירץ קושית התוס' ד"ה ידה גופא (הובא להלן אות יא ועיין נמי באות הבאה).

יא תוס' ד"ה ידה גופיה מי קניא ליה, בתוה"ד, ויש לומר כיון דקנוי לו לפירא וכו' אבל מעשה ידיה מעלמא קאתו. ואף על גב דאיתא בכתובות (נח:), דמתוך שיכול לכופה למעשה ידיה, נעשה כאומר לה יקדשו ידיך לעושיהם, אלמא יש לו בעלות בגוף הידיים. ביאר הרשב"א שם (נט:), דלאו היינו שיש לבעל בעלות בידה גופם, שהוא לא יתכן, דאפילו עבד עברי אין גופו קנוי כדאיתא בקידושין (טז:), ואטו אשתו גריעא. ועוד, דמאי מהני הקדש ידיה שיהיו מעשה ידיה להקדש, הא אין מעשה ידיה יוצאים מגוף הידיים, ולא דמי למקדיש אילן דהפירות נמי הקדש, משום שגדלו מן ההקדש. ועוד, דאי אפשר להקדיש גופו של ישראל להקדש, דלא חל הקדש אלא על ממון ולא על בן חורין. אלא כוונת הגמ', דכיון שאומר יקדשו ידיך לעושיהם, לא הוי מקדיש דבר שלא בא לעולם, דחל קצת הקדש בידיים לענין זה, שיהיו מעשיהם להקדש. אבל לאו היינו שחל עליהם קדושה ממש. וכן כתבו התוס' בכתובות (נט:): ד"ה לכשאפדנה, דאי אפשר להקדיש גוף הידיים.

יב בא"ד, שם. התוס' רי"ד תירץ, דלא דמי אשה לשדה, דגוף ידי האשה אינם קנויים לבעל לעשות בהם ככל שירצה אלא רק לענין שתעשה לו משקל חמש סלעים, אבל לשאר דברים לא, ואם כן, היד שלה, ושפיר יכולה לקבל בה גט. ובקצות החושן (שי"ג סק"א) תירץ קושית התוס', דכיון דידה כתיבה בהדיא בקרא, לא איכפת לן דהיא קנויה לבעל לפירות, דכיון דגוף היד שלה, ידה מיהא מיקרי. וכדלעיל באות ט.

יג רש"י ד"ה תקף ליה עלמא, בתוה"ד, ואסור לטלטל גט בשבת. הקשה הרשב"א, מאי שנא משאר שטרות דמותריים בטלטול, מדאיתא בשבת (קטז:): דאין קורין בשטרי הדיוטות בשבת, ומשמע דבטלטול שרו. ותיריך, דהטעם דשרו בטלטול משום דחזו לצור על פי צלוחיתו, אבל גט קודם שנתנו אינו עומד לכך. אי נמי, אף שאר שטרות אסור לטלטל, מידי דהוה אסיפרא דאגדתא דכיון דאסור לקרות בו אסור לטלטלו כדאיתא לעיל (ס). והוסיף הרשב"א בשם הר"י הזקן, דאפילו אי נימא דבזמן הזה שרי לטלטלו, כיון שראוי ללמוד ממנו הלכות הגט, מכל מקום בזמנא אסור, כיון שהיו לומדים הלכות בעל פה.

יד שם. כתב בחדושי החתם סופר, דהראשונים כתבו למסקנא, דאם אי אפשר באופן אחר, מותר לטלטל הגט ולגרשה בו. וביאר הטעם, דהקצאת הגט, משום דקודם שניתן, מייחד ליה מקום. וכל שכן גט שכיב מרע, דאם יארע בו שום קלקול תזקק ליבם. [דהיינו שהוא מוקצה מחמת חסרון כיס] וכתב לעיין (בשבת קכ"ב). ומגן אברהם סי' של"א סק"ה). עוד כתב, דהיינו דווקא, אם אפשר שתתגרש על ידי קנין חצר. אבל אם אי אפשר, הרי נתיחד לטלטלו, וליכא טעמא דיחד לו מקום, ואינו מוקצה. ועוד שאפשר ללמוד ממנו. על כן מותר לתנו בידה, ולא משום דחיה, אלא היתר גמור. ולפי זה, דחה דברי הבית שמואל (סוף סימן קל"ו) דבזמן הזה שמותר לטלטלו, אסור בגוונא דקניית מקום. דאדרבא, כל שאפשר בקניית מקום אסור לטלטלו. [והיינו, משום דכהאי גוונא נהפך להיות מוקצה]. עוד כתב, דהרשב"ם והעיטור סברי, דהכא היתה רשות הרבים מפקסת, ולולי כן היה מתיר לטלטל מוקצה, ועיין איך שביאר דבריהם.

טז גמ', תיזיל איהי ותיחוד וכו', דתנן נעל גדר פרץ כל שהוא הרי זו חזקה.

לתוך קלתה או לתוך דבר שהוא קלתה מגורשת. ומוכח, דהדבר תלוי בקפידת הבעל, דאם מקפיד אינה קונה הגט, אלמא כליו של לוקח ברשות מוכר לא קני.

(ד) בא"ד, הכא לענין גט דלרחוקה קאתי לא קנה. הקשה המהר"ם שיש, דהתוס' לעיל ד"ה אמקום כתבו סברא איפכא, דבאשתו מקפיד פחות משאר בני אדם. ותירץ, דויל הכא קמדחי ליה וויל הכא קמדחי ליה.

(ה) מתני', אמר לה כנסי שטר חוב זה וכו' אינו גט עד שיאמר לה הא גיטך. בטעם הדבר, כתבו התוס' ד"ה אינו בסוה"ד, דהוא על מנת שלא תחזור, משום דבעינן, שיהא משלחה ואינה חוזרת. והבעל המאור (מ. מדפי הרי"ף) ביאר, דמקרא ד"ושלחה" ילפינן דבעינן שיוציא הבעל הגירושין בפיו לאחר כתיבת הגט באופן שיתבונן הדבר לעדים או לאשה. ובמלחמות (שם) בשם הספרי כתב, דיליף מקרא ד"ושלחה מביטול" שהאומר לאשה כנסי שטר חוב אינה מגורשת. והראב"ד (הובא בבעל המאור שם) פירש, דהוא משום דכשאומר לה כנסי שטר חוב, חיישינן דביטול הגט, עד שיאמר לה הא גיטך. והקשה עליו הבעל המאור, אם כן לרב ששת דאמר לעיל (לב:): דאינו חוזר ומגרש בו, מאי מהני דאמר הא גיטך, הא ביטלו. והרשב"א פירש, דאין זה ביטול הגט אלא ביטול הנתינה, דאין כוונתו לתת לה לשם גט אלא לשחק בה בעלמא. והילכך כי אמר לה הא גיטך מתגרשת בו.

(ו) מתני', נתן בידה והיא ישנה וכו' אינו גט. ביאר הרא"ש (סימן ד'), דישנה גרעה מחרשת דמתגרשת, משום דלית בה דעת כלל. והקרוב נתנאל (אות ז), הוסיף ביאר, דחרשת יודעת לשמור גיטה, מה שאין כן ישנה. והרמב"ן כתב, דישנה לית לה יד. והר"ן (מ. מדפי הרי"ף) כתב, דוודאי לישנה יש יד, אלא דבעינן שיתן למקום המשתמר, וכשהיא ישנה אינה משמרת מה שבידה. והוסיף, דלפי זה פשיטא דאם נתן לשליח קבלה שלה בשעה שהיא ישנה, מגורשת, כיון דיש יד לישנה. והבית יוסף (סוף סימן קל"ח) כתב, דאף לדעת הרא"ש, על ידי שליח מגורשת. דאי לאו הכי, היאך אפשר למסור גט לשליח קבלה, ניהוש דילמא בשעת המסירה ישנה היא. וטעמא דמהני, משום דכיון דעשתה שליח, ידו כידה, וסגי שהוא בר דעת.

(ז) גמ' הוה ליה טלי גיטך מעל גבי קרקע וכו'. הקשה הרי"ן (מ. מדפי הרי"ף), לפי מה שנתבאר באות הקודמת מה תירצה הגמ' בהא דערק לה חרציה, סוף סוף חלות הגט רק לאחר שאמר לה שהוא גיטה, והווי לאחר שקיבלתו. וביאר, דכיון שסוף סוף בא הגט מיד הבעל לידה, אף על פי שבשעת הנתינה לא הועיל לגרשה, שפיר מקרי 'ונתן בידה'. וכדלעיל (עז): בתוס' ד"ה ותיזיל.

(ח) גמ', והלכתא בכפות. כתבו התוס' לעיל (כא). ד"ה והלכתא בכפות, דתרתיה בעינן, ישן וכפות. דאם אינו כפות, חצר מהלכת היא, ואם אינו ישן, אינו משתמר לדעתה, אלא לדעת עצמו. דאין לפרש דבכפות סגי וכוונת הגמרא דכיון דכפות מהני הוא הדין דמהני ישן, דאם כן אמאי קאמר רבא דניעור אינו גט משום דהוי משתמר שלא לדעתה, הא אפילו אי משכחת לה דישתמר לדעתה כגון דידיה כפותות בחבל ואוחזות החבל, מכל מקום לא הוי גט כיון דחצר מהלכת היא, דומיא דקלתה דחשיבא חצר מהלכת, אף דמשתמרת לדעתה, אי לאו טעמא דקלתה מינח ניהא ואיהי היא דמסגיאת תותא. וכן כתב הרמב"ן כאן. והביא, שיש מפרשים דמסקנת הגמ', דלא תימא דיש חילוק בין ישן לניעור, אלא בין כפות ללא כפות, ומגיהים דברי רבא, "כפות ומשמרתו הוי גט, ואם אינו כפות אינו גט".

(ט) מתני', מחצה על מחצה שניהם יחלוקו. כתבו התוס' ד"ה מחצה (נדפס בעמוד ב') הכא לא שייך לומר המוציא מחבירו עליו הראיה דאין כאן ספק. הקשה המהרש"א, בשלמא לר' יוחנן דמוקי מתניתין (בעמוד ב') בשניהם יכולין לשמרו, ניהא, דלאו משום ספיקא הוא דיחלוקו אלא דהווי ברשות שניהם. אלא לרבה ורב יוסף דמוקי מתניתין בד' אמות, ולא ידעינן הי מינייהו קדים, משום ב' כיתי עדים המכחישות זו את זו, הא הוי ספק, ונימא המוציא מחבירו עליו הראיה. ותירץ, דרבה ורב יוסף לא פירשו מתניתין באופן שנאבד הפרעון, והלוה אינו רוצה לפרוע שנית. אלא דהכסף לפנינו, והלוה טוען החזירה לי, כי זמן הפרעון לא הגיע, והמלוה טוען שכבר זכה בכסף. דלא שייך למימר המוציא מחבירו עליו הראיה, דליכא מוחזק. [ולכאורה צריך עיון, הא אכתי איכא חזקת מרא קמא, דהלוה טוען שלא פקעה בעלותו מהכסף. (י.צ.ב.)].

(י) גמ', ארבע אמות שלה זהו קרוב לה. ביאר הרמב"ן, דאף על גב דד' אמות אינן קונות אלא מדרבנן, מכל מקום מהני לגירושין, משום דכל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש. (והתוס' רי"ד בכבא מציעא י:): כתב, דד' אמות בגט הלכתא גמירי לה. ובפני יהושע (בעמוד ב') כתב, דלולי דברי הראשונים יש לפרש, דמהני ד' אמות בגט משום דמיקרי 'ונתן בידה', כיון שהגט סמוך

שאלה משכירות, וכן מוכח מתוס' בבא מציעא ד"ה ומקומו (יא:): ומהרא"ש (שם סי' לא) גבי עובדא דר"ג וזקנים, דקנה. וכתב עליו הקצות, דבודאי שאני שאלה משכירות, דאשכחן לענין חליפין דבשכירות מהני, ולשאלה לא סגי, כמו שאמר הבית יוסף (ח"ו סי' קצה), והכי נמי יש לומר לענין אגב. וכיון דגבי עובדא דרבן גמליאל וזקנים, תני ומקומו מושכר אינו מוכח דמהני אגב בשאלה. ועיין בדבריו, שהוכיח עוד, שכן סבר הרא"ש. אמנם כתב, דמדברי תוס' (שם) נראה דקנה. והיינו משום שהקשו דהיה להם להשאיל, ובקידושין (כו:), אולא הסוגיא לפרשו בקנין אגב. אמנם מהרא"ש שהקשה קושיא זו (שם) אין ראייה. דנראה מלשונו שנתכוון שיקנה מתורת חצר, דמהני אפילו בשאלה. שהקשה, למה לא השאיל להם בקנין סודר כהאי דגיטין (עז). דתיזול ותיחוד ותפתח. ואינו ראייה לאגב.

(כג) תוס' ד"ה והוא שעומדת בצד ביתה וכו', בתוה"ד, דווקא בגט דחוב הוא לה וכו'. וכן פסק הרי"ף (לט: מדפי הרי"ף), וכמו שביאר הר"ן דבריו. דחצר איתרבאי משום יד ולא גרעה משליחות. גבי גט דחוב הוא לה ואין חבין לאדם אלא בפניו, אף דמשתמרת, בעינן שתעמוד בצידה, כדי שתקנה לה משום יד. אבל לענין מתנה דזכות הוא לה, זכין לאדם שלא בפניו וקניא חצר המשתמרת מדין שליחות.

(כד) ר' אושעיא אמר אפילו היא בטבריה וחצרה בציפורי וכו'. עיין באות הקודמת. כתב הרשב"א, דאף דאין לומר, דהיכא דורק לה מדעתה ומרצונה בחצר המשתמרת, שאינה סמוכה לה, דעולא יודה דמגורשת משום דלא גרע משליחות, וזכות הוא לה, כיון שרוצה בגירושיה. משום דעיקר גרושין חוב הוא לאשה, ועל כן אפילו שמחזרת להתגרש, דלמא הדרא בה. וכמו שהוכיח מהירושלמי דפרק האומר (ה"א). מכל מקום, אם נתנו כבר בחצרה שהוא בציפורי, ואמר לה הא גיטך בחצרך, ואמרה תזכה לי חצרי, נראה דמגורשת. וכן הוכיח מהירושלמי דפרק קמא דגיטין (ה"א). ואפילו לא נתנו שם עדיין, אלא שאמרה זרוק לי גיטי בחצרי ותזכה לי חצרי, נראה דמגורשת, דהא חצר לא גרע משליחות, כדאיתא בבא מציעא (יא:), ובשליח דכותה מגורשת בממנה שליח לקבלה.

(כה) שם, עיין באות הקודמת, כתב הרשב"א אי תקשה, מהא דאמרה הגמ', לימא בהא קא מפלגי, דמר סבר חצר משום ידה איתרבי, ומר סבר חצר משום שליחות איתרבאי. ואי חצר משום שליחות, על כרחין דוקא מדעתה, דומיא דשליח, ואפילו הכי בעי עולא, שתעמוד בצד ביתה. יש לומר, דלאו באומרת תקנה לי חצרי, אלא באומרת ניהא לי שתזרוק לי בחצרי, דלא הוי כעין שליח קבלה, אלא כעין שליח הובאה. והקשה האבני מלואים (קל"ט ב'), אם אין האשה רוצה להתגרש בחצרה בתורת שליחות לקבלה, אלא בתורת שליח להולכה. מאי טעמא דר' אושעיא, הא אי תתגרש בתורת שליחות להולכה, לא תתגרש עד שישניע גט לידה. ועוד, אמאי אמרו דטעמא דעולא משום דחצר משום ידה איתרבאי, נימא דאיהו נמי משום שליחות. וכאן שלא אמרה תקנה לי חצרי, אלא ניהא לי שתזרוק לחצרי, לא ניהא לה שתתגרש מיד אלא שיהיה החצר כעין שליח להובאה.

דף עח ע"א

(א) רש"י ד"ה דגבוה עשרה, דהוי רשותא לנפשיה, ולא חשיב ההוא אוירא רשות מוכר לבטל את רשות הכלי. הקשה הרשב"א, אם כן מאי פרכינן 'והא איכא מקום כרעי המיטה', דהיינו דהבעל מקפיד, מאי איכפת לן בקפידתו, הא הגט מגיע מן האויר ונכנס לרשותה. ועוד, מאי שנא עשרה דנקט, אי לאפוקי מתורת לבוד, סגי בשלשה. ואי נימא דלא קני אף שיצא מתורת לבוד, משום דהווי אויר חצרו של הבעל, מאי אהני לן דגבוה עשרה, הא כל שבתוך מחיצות החצר הוי אויר חצרו. ועל כן כתב לפרש, דאם המטה גבוהה עשרה ויכול להשתמש תחתיה, אינו מקפיד על הנתינה ברשותו, והוי כאומר לה קני, דהיכא דאומר לה בפירוש לקנות, קנו כליו של לוקח ברשות מוכר. ולפי זה שפיר הקשו, הרי הבעל מקפיד משום מקום כרעי המטה. ותיצרו דעל מקום מועט לא קפדי אינשי. ועיין באות הבאה.

(ב) תוס' ד"ה אמקום כרעי לא קפדי אינשי, לכל הפחות באשתו, וכן באויר המטה. דקדק המהר"ם שיש מלשונם, דסברי כהרשב"א (הובא באות הקודמת). ודלא כרש"י (הובא שם), דהוא משום דהיא רשות בפני עצמה. והוא מהא שכתבו, דאף באויר המטה, דהיינו שאינו מקפיד, ומשום הכי קנייה.

(ג) תוס' ד"ה כגון שקלתה תלויה בה, בתוה"ד, ויש לומר דהכא לכולהו מספקא להו אלא דדחו למתני' דלא נפשוט מינה. הקשה המהרש"א (במהדורא בתרא), אכתי תקשי מר' יוחנן שהביא ברייתא כוותיה, דאם זרקו

המשתמרת, ואפילו לרבי עקיבא דקלוטה כמי שהונחה דמיא הני מילי לענין שבת אבל בגט בעינן מינטר, וכדאמר רבא בשמעתין לקמיה. אבל ר' זירא דאמר כמאן כרבי דאמר קלוטה כמי שהונחה, ולא אמר כרבי עקיבא, סבר דלא כרבא ודלא כהאי מקשה, אלא דאין חילוק בין גט לשבת.

ד) גמ', לא שנו אלא שנמחק דרך ירידה אבל נמחק דרך עליה לא וכו'. הר"ן (מ. מדפי הרי"ף) ביאר לדעת הרמב"ם, דדרך ירידה היינו סיפא דמתניתין, דהוא מלמעלה והיא מלמטה, דבכל גוונא שזורק הגט הוא דרך ירידה, ולכך סתמו במתניתין דמגורשת. ודרך עליה היינו רישא, דעומדת על ראש הגג וזרקו לה, דכיון שהוא דרך עליה, אינה מגורשת עד שיהיה בדרך ירידה. והמגיד משנה (פ"ה מגירושין ה"ג) כתב בדעת הרמב"ם, דאף אם לאחר שזרקו כלפי מעלה, יורד הגט לנוח דרך ירידה. אם לבסוף לא נח, אינה מגורשת, דאין כח הבעל בירידה זו, כיון שהוא זרקו טפי מעלה, ובעינין שינוח הגט לבסוף, ואם לבסוף נח, נתברר למפרע, דהיתה מגורשת משעה שנכנס לאויר מחיצות.

ה) תוס' ד"ה דרך עליה וכו', בתוה"ד, הכא דבדרך עליה אין דומה כל כך שיהא עומד לנוח. הרשב"א הוסיף ביאור, דדרך עליה מינכר טפי שהוא מתרחק מן ההנחה, שהולך כלפי מעלה.

ו) גמ', נעץ קנה ובראשו טרסקל. כתב הרשב"א, דאין לגרוס "ובראשו טרסקל", כיון דלענין שבת אפילו נח במקום כל שהוא חייב, דלא בעינן מקום חשוב, וכדאייתא בשבת (ד.). ותמה המהרש"א (כאן), דאדרבא, מסקנת הגמרא שם דידו של אדם חשובה כד' על ד', ולכך הוה הנחה. ומשמע, דבעלמא בעינן מקום חשוב להנחה, ודוקא רבי עקיבא דסבר קלוטה כמי שהונחה, לא מצריך ד' על ד', אבל לרבנן בעינן, והכא הא קיימנן לרבנן, דהא מילתא קמייתא דג' מידות, כוותייהו אזלא, כדאמרינן דפליגי רבנן לענין שבת אבל בגט מודו. ותיירץ המצפה איתן, על פי מה שכתב המגיד משנה (פ"ד משבת ה"ז) בשם הרשב"א, דהא דבעינן מקום חשוב להנחה לרבנן, היינו ברשות הרבים, אבל ברשות היחיד סגי במקום כל שהוא.

ז) גמ', אבל הכא משום אינטורי הוא והוא לא מינטר. הקשה הריטב"א (רבינו קרשקש), דלעיל משמע, דהיכא דנח הגט ממש בידה לא בעינן מינטר מחמת רשותה, אלא סגי במינטר מחמתה. דהא זרקו לה בדי' אמות שלה, או ברשות הרבים קרוב לה ויכולה לשמרו מגורשת. ואם כן מאי איכפת לן שאין הטרסקל שומר על הגט הא נח ממש בטרסקל, ובוזה לא בעינן משתמר. ותיירץ, דטרסקל כיון שהוא קצר ביותר לא מינטר כלל, והוה כאילו לא נח כלל ברשותה.

דף עט ע"ב

ח) תוס' ד"ה פנימית, בתוה"ד, ומיירי כשהמחיצות החיצונות מפסיקות בין חיצונה לפנימית. ביאר המהרש"א, דהחצר החיצונה מוקפת במחיצה המפסיקה בינה לרשות הרבים, ובעוד מחיצה המפסיקה בינה לפנימית, וסמוך למחיצתה הפנימית עומדת המחיצה של הפנימית. וכן צייר הב"ח (סימן קל"ט).

ט) בא"ד, והא דאמרינן בשלהי השואל. בתוס' הרא"ש בבבא מציעא (יא:): הקשה, מהא דאמרינן שם (קב.), דחצר המשתמרת של משכיר קונה לו, אף על פי שהשוכר נכנס ויוצא דרכה. ותיירץ, דאין דירתו של שוכר ראויה לבטל שימור החצר, כיון שהוא אכסנאי של משכיר.

י) גמ', הכא במאי עסקינן בקופה שאין לה שוליים. הרמב"ם (פ"ה מגירושין ה"ז) פירש, דהקופה הפנימית אין לה שוליים והיא מוטה על צידה. והשיג הראב"ד, דכוונת הגמרא שאין שוליים לקופה החיצונה, דכיון שאין לה שוליים, נמצא שהקופה הפנימית אינה עומדת עליה, אלא על הקרקע, ולהכי לא הוה כליו של לוקח ברשות מוכר, ומה מהני בקופה הפנימית מה שאין לה שוליים והיא מוטה על צידה. ותיירץ המגיד משנה, דהרמב"ם פירש קושית הגמרא דכליו של לוקח ברשות מוכר, לא משום שהקופה החיצונה היא של הבעל. אלא משום דב' הקופות מונחות ברשות הבעל. ולפי זה ביאר תירוצי הגמרא, דאין לקופה הפנימית שוליים ולכך אין הבעל מקפיד על מקומה כיון שאינה ראויה לתשמיש, וכדחזינן לעיל (עח.). דכיון דאמקום כרעי לא קפיד, יכולה האשה לקנות במטה שנמצאת בחצר הבעל.

יא) גמ', ב"ש סכרי לא אמרינן גזרה שמא יאמרו גיטה קודם לבנה. הקשה הרשב"א, אמאי אין הגט פסול משום דזמנו מוקדם, כדלעיל (יז. במתניתין). ותיירץ, דמיירי שנתנו לה על ידי שליח, דבכהאי גוונא לא חיישינן לשמא יחפה על בת אחותו, ומשום פירות, כיון דכשמוסרו על ידי שליח יש קול לדבר שגירשה רק עכשיו. ומכל מקום לענין שמא יאמרו גיטה קודם לבנה

אליה ומשתמר לדעתה, ולהכי מהני מדאורייתא. וכתב, דיש לדקדק בן מדברי רש"י לקמן (עמוד ב') ד"ה ולא לדבר אחר, שכתב, דגט הוא דבעל כרחא קנוי לה והלכך הוה גיטה בזרקו לה.

יא) תוס' ד"ה והוא אי אפשר, (נדפס בעמוד ב') וא"ת ונימא אוקי תרי בהדי תרי ואוקי איתתא בחזקת אשת איש וכו', וי"ל וכו'. בתוס' הרא"ש הוסיף להקשות, דאכתי קשיא גבי מלוה, דכיון דספק הוא אם פרע, הוה לן למימר דאוקי ליה בחזקת שלא פרע, כההיא דאיני יודע אם פרעתין דחייב לשלם משום שוודאי היה חייב. ותיירץ, דשאני התם דאין הספק מבורר לנו, דמנלן שפרע, מה שאין כן הכא שהספק מבורר לפנינו ראוי לומר יחלוקו.

דף עח ע"ב

יב) גמ', והא אגיד גביה. כתב בתוס' הרא"ש, דלאו דווקא, דהוא הדין אם לא היה חצי הגט בד' אמותיו אלא ברשות הרבים, נמי אינה מגורשת. דהא בעינן "ונתן בידה", שיהיה כל הגט בידה.

יג) תוס' ד"ה שניהם אין יכולין, פירוש, אין יכולין לשמרו כל אחד לבדו וכו'. הקשה התוספות יום טוב, דאם כן שניהם יכולים לשמרו, היינו, שיכול לשמרו כל אחד לבדו, ואם כן אמאי היא מגורשת ואינה מגורשת, הא כיון שיכולה לשמרו לבדה מגורשת. ותיירץ הרש"ש, דכיון דיכול לשמרו חשיב ברשותו, ונמצא שהגט גם ברשות הבעל.

יד) בא"ד, שם. הרמב"ן הקשה על אתוס', כיון דאנו צריכים לשמירת הבעל, הרי אגיד גביה, ואמאי הוה גירושין. ותיירץ הר"ן (מ: מדפי הרי"ף), דכיון דלא הווי רשות הבעל ממש, אלא חשיב רשותו משום שיכול לשמרו, הוא משאיל לה מקומו שיחשב שלה, כדי שתוכל לקבל עליו את הגט. ומאז טעמא לא הקשו, בהא דפירשו מחצה על מחצה, כגון שהיו שניהם עומדין בארבע אמות, והא אגיד גביה.

טו) תוס' ד"ה אם יוכל לנתקו ולהביאו אצלו. נראה וכו'. הרא"ש (סימן ז') הביא בשם ר"י, דשפיר מיקרי נתינה כיון שהוא התחיל הנתינה. והוכיח כן מברייתא לעיל (כד.), דאם אמר לה אל תתגרשי אלא בבית דין פלוני, כי מטיא התם מתגרשת. ומשמע, אפילו אם בינתיים תוציא הגט מידה ותחזיר, והיינו משום דסגי בהא שהבעל התחיל הנתינה. ודחה הרא"ש דלא דמי, דהתם הבעל עשה נתינה מעליא בתחילה, אבל הכא מעיקרא לא נתן נתינה מעליא, כיון שיכול לנתקו.

טז) גמ', היתה ידה עשויה כקטפרס וזרקו לה אינה מגורשת. הקשה הריטב"א (רבינו קרשקש), הא אמרינן בבבא מציעא (יב.), דמתגלגל כמונח דמי. ותיירץ, דהיינו דווקא במתגלגל הראוי לנוח, כצבי שבור וגוזלות שלא פרחו, מה שאין כן מתגלגל דהכא אינו ראוי לנוח.

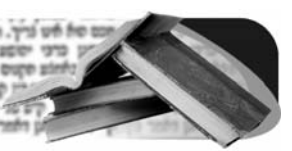
יז) גמ', ותיגרש מאוריא דארבע אמות. הקשה הריטב"א (רבינו קרשקש), הא איבעיא לן בבבא מציעא (יב.), אם אויר שאין סופו לנוח כמונח דמי או לא, ומאי מקשינן הכא דתתגרש, הא אין סופו לנוח. ותיירץ, דכוונת הגמרא להקשות דתפשוט מהכא דלאו כמונח דמי.

דף עט ע"א

א) מתני', היתה עומדת על ראש הגג וזרקו לה כיון שהגיע לאויר הגג הרי זו מגורשת. הקשה הרמב"ן, אמאי לא תנן "נמחק או נשרף הרי זו מגורשת", כדתינו סיפא, גבי הוא מלמעלה והיא מלמטה. ותיירץ, דאורחא דמילתא נקט, דרישא דמתניתין מיירי למעלה מן הגג והתם לא שכיה מים ואש אלא רוח, וסיפא דמתניתין מיירי בחצר והתם שכיה מים ואש. ועיין באות הבאה, ולקמן באות ד'.

ב) מתני', שם. כתב הרמב"ם (פ"ב מגירושין ה"ג), דהא דמגורשת היינו רק אם לבסוף נח הגט בחצרה. [ולדבריו אתי שפיר הא דקשיא באות הקודמת, דלשיטתו באמת אינה מגורשת]. ותמה הרמב"ן, אם כן מאי טעמא סתמה המשנה דמגורשת, ולא פירשה דהיינו דווקא אם נח לבסוף. אמנם המאירי (לעיל עח:): העתיק דברי הרמב"ם וכתב "ובלבד שיהיה יורד לנוח". וכן כתב הר"ן (מא. מדפי הרי"ף) בדעתו, דלא בעינן שינוח, אלא שיהיה דרך ירידה שסופו לנוח, ואם נמחק דרך ירידתו מגורשת. ואם נמחק דרך עלייתו אינה מגורשת.

ג) תוס' ד"ה כמאן כרבי וכו', בתוה"ד, דכר"ע לא מיתוקמא וכו' ולר"ע אית ליה דכמי שהונחה דמי אפילו ברשות הרבים. הקשה המהר"ם שוף, אמאי בתחילת הסוגיא דהקשו "והא לא מינטר", לא תירצו דמתניתין רבי עקיבא היא, ולא הוה בעו לדחוק ולאוקי לה, בגוונא דמחיצות התחתונות עודפות על העליונות. ותיירץ, דוודאי המקשן בריש הסוגיא ידע דבגט בעינן חצר

אם כתב למנין היצירה, כשר, משום שבוז אינם מקפידים.

(ה) **תוס' ד"ה כי יתביתו בהיני, בתוה"ד**, מכל מקום בשאר שטרות אם כתב שלי בהיני כשר. **הריטב"א** (רבינו קרשקש) כתב, דבשאר שטרות צריך לכתוב שם המקום שבו נמסרו להם הדברים, ולא שם המקום שנמצאים בו. והטעם, דכיון שכותבים בשטר "וקנינא מיניה אנן סהדי", אם יכתבו שקנו ממנו במקום בו הם נמצאים עכשיו, מיחזי כשיקרא. ודוקא בגט צריך לכתוב שם המקום שבו הם כותבים, כיון דנוסח הגט "כתבנו ביום פלוני". ודעת **רש"י בסנהדרין** (לב). **ד"ה חיישינן**, כתוס' דדוקא בדיעבד כשר, אבל לכתחילה דינו כגט.

(ו) **בא"ד**, אלמא אע"פ שלא היה בעיר ביום הכתוב בשטר כשר. אמנם הר"ן (מב. מדפי הרי"ף) דחה ראייתם, דילמא התם איירי, דבמקום שראו את ההלואה שם כתבו את השטר ואחרו את הזמן. ובאותו זמן מאוחר שכתבו, לא היו במקום שנכתב השטר. ולא היו יכולים לדעת אם יהיו באותו זמן מאוחר באותו מקום. וכהאי גוונא לא הווי מחזי כשיקרא, אלא ספק. משום דשמא יודמן הדבר ולא יהיו שם, ולהא לא חיישינן. אמנם כתב, **דרש"י בסנהדרין** (לב). **ד"ה חיישינן פירש**, דהחשש שמא אחרוהו וכתבוהו היינו שאיחרוהו מלכתבו עד אחד בניסן, ונמצא שבזמן כתיבתו הם כותבים מקום שאינם נמצאים בו עכשיו, ומיחזי כשיקרא בוודאי ולא בספק, ולפירושו שפיר מוכח כדבריהם.

(ז) **בא"ד**, אע"פ שכתב מן האירוסין זמן של אחר נישואין. ביאר **המהרש"א**, דעל כרחק צריך לומר שעשה כן, דאי לא, יאמרו דגיטה קודם לבנה, כדאינתא **לעיל** (כו).

דף פ ע"ב

(ח) **תוס' ד"ה זו, בתוה"ד**, הא קיי"ל כרב באיסורי ולדידיה אסור לגרש בו לכתחילה. תמה **המהרש"א**, הא לשמואל נמי אסור להנשא לכתחילה. דהא נקט "הרי זו מגורשת", דמשמע דלכתחילה לא תתגרש בו. ועוד, הא אי קיימא לן כרב, אין כאן רק איסור לגרש לכתחילה, אלא אף בדיעבד הגט פסול ולא תינשא בו, אלא דהולד כשר. ותירץ, דכוונת התוס' במה שכתבו "ולדידיה" היינו לשמואל, דהיינו דקשה בין לרב, דקיימא לן כוותיה, דלדידיה הגט פסול אף בדיעבד, ובין לשמואל דפליגי עליה, "לדידיה" מכל מקום לכתחילה לא יגרש בו.

(ט) **בא"ד**, ואומר הרב רבי אלחנן דלא קשה מידי וכו'. הקשה **המהרש"א**, מדוע בעו לתירוצו של הרב ר' אלחנן, דבסנטר כשר טפי. הא הוה להו לתרוצי מיד, דהשתא אינם מקפידים על מנין שנות המלכים בשטרות, ומהאי טעמא השטר כשר. וביאר, דהוקשה להו אליבא דרש"י, דרב ושמואל פליגי בדעת רבנן, האם הגט כשר כשנכתב שלא לשם מלכות. אמאי לא אמרה הגמ' בלשון פלוגתא, "ר' אבא וכו' אמר", דמלשון הגמרא משמע שאין כאן מחלוקת. ואהא תירץ, דבאמת לא פליגי. **והמהר"ם שוף** כתב, דכוונתו לתרץ גירסת הספרים, דגרסי בתרווייהו רב, דכתבו התוס' דקשיא דרב אדרב. ועיין **פני יהושע**.

(י) **רש"י ד"ה זינו לא, בסוה"ד**, והוה ליה נושא את חלוצתו דקם ליה בלא יבנה. כתב **החכמת שלמה**, דהוא טעות סופר, דאחר שנישאת לאחר אחרי החליצה, ונתגרשה ממנו חזרה להיות כגרושת אחיו ודינה בכרת. **והמהרש"א** תמה, מהיכא יליף לה. הא אף שנשאה אחר, מדינא שרי לייבמה אחר כך, אי לאו משום דמחלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים, כדאינתא **ביבמות** (צב). ודברי רש"י אמת הן בלי גמגום.

(יא) **תוס' ד"ה נישאו אין זינו לא, בתוה"ד**, וקשה לר"י דמאי קאמר בסמוך דמיחלפא וכו' כיון דהך גזירה גופא שייכא בה וכו'. ותירץ **הפני יהושע**, דאי אפשר לגזור שיהיה הולד ממזר מזה ומזה, היכא דליכא צד ממזרות כלל מדאורייתא. ולהכי באשת איש גזור דהולד ממזר אף מן הבעל, כיון דמדאורייתא הולד ממזר מן השני. אבל הכא למאי דמסקינן דלינתא לדרב המנונא, אין הולד ממזר מדאורייתא מן השני, דהא שומרת יבם שזינתה הולד כשר. ואף מן היבם אין הולד ממזר, דהא לא קיימא עליה אלא בלאו דלא יבנה, ולהכי הוצרכו לטעם דמיחלפא. [ואמנם לשינא קמא דאינתא לרב המנונא, פירש רש"י ללא טעם דמיחלפא] **והמהר"ם שוף** כתב, דלאיכא דאמרי אין לאסור משום גזרה בגופיה אם בזנות לא אסרו. ולכך דקדוק מהא דנישאו אסורות, דהוא הדין לזינו. ולהכי הוצרכו לשינויא דהטעם דאסורות בנישאו הוא משום דמיחלפי, דלהאי טעמא שפיר יש לומר דהחמירו בנישאו טפי מנזות.

(יב) **גמ', נישאת זהו לאחר זמן**. כתב **הרשב"א**, דנישאת לאו דווקא, דהוא

חיישינן לבית הלל, משום דחששא דפירות ושמא יחפה על בת אחותו הוא חשש שמא יטעו הבית דין, וכיון שיש קול שגירשה עכשיו תו לא חיישינן, דבית דין דייקי בתר קלא וידעו שגירשה עכשיו. מה שאין כן חשש דגיטא קודם לבנה הוא חשש לעז שיצא בעולם, ולהא לא מהני קול. והקשה **הפני יהושע**, לשיטת **הרמ"ה** (הובאה באות הבאה), מאי איכא למימר. ותירץ, דמיירי דנכתב בגט זמן מאוחר, ואף על פי שאין הגירושין חלים עד הזמן הכתוב בגט, מכל מקום חיישינן ללעז דיאמרו שגירשה לאלתר, ולא דייקי בתר הזמן הכתוב בגט. [וצריך עיון]

(יג) **גמ', אם נתגרשה תינשא לכתחילה**. הקשה **הרא"ש** (סימן ח') בשם **הרמ"ה**, מהא דאינתא **לעיל** (יח). דהמשליש גט לאשתו, ואמר לשליח אל תתנהו לה אלא לאחר שלשה חדשים, משנתנו לה מותרת לינשא מיד, ולגט ישן אין חוששין שהרי לא נתייחד עמה. ומשמע דאם התייחד עימה חוששין לגט ישן, ולא תנשא בו. ותירץ **הרמ"ה**, דהא דאמרין "תנשא לכתחילה", היינו דוקא בגוונא דהבעל מגרשה בעצמו, דיש לומר דעל כרחק לא בא עליה אחר כתיבתו, דאם היה בא עליה, היה כותב לה גט חדש משום דחייש לפגמא דבנו. אבל היכא שמגרשה על ידי שליח כי התם, ליכא ראייה שלא בא עליה, דשמא בא עליה, ורצונו היה לכתוב לה גט חדש, אלא שהשליח לא נמלך בו. וכתב **הכסף משנה** (פ"ה מגירושין ה"ג), דמדברי **הרמב"ם** שלא חילק, משמע דפליגי על סברת **הרמ"ה**. ועיין באות הקודמת, דמוכח **דהרשב"א** נמי פליגי.

(יג) **רש"י ד"ה אם נתגרשה**, בגט ישן **הלך בעלה למדינת הים**. דייק הבית יוסף (סימן קמ"ח), דהיכא דהבעל לפנינו, יכתוב לה גט אחר.

(יד) **מתני', וצריכה גט מזה ומזה**, פירש **רש"י ד"ה תצא, בתוה"ד**, דאע"פ שקדושי שני לא הוו קדושין וכו'. והקשו **תוס' ד"ה וצריכה**, הא התם מהתורה צריכה גט משני שהרי גט גמור היה אותו שגירש בו ראשון וכו'. ותירץ **הפני יהושע**, דרש"י סבר, דכל המגרש אדעתא דרבנן מגרש, ולכך כותבין בגט כדת משה וישראל. וכיון דרבנן פסלו הגט, נפסל נמי מדאורייתא. עוד תירץ, דכיון דדעת רבי מאיר דהמשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין הולד ממזר. [וכדאוקמא **הגמ' לקמן** (פ)]. למתניתין כוותיה [וכיון דמדרבנן אינו גט, נמצא ששינה השליח מדעת הבעל, דצויה לו לכתוב הגט בכשרות, ופסלו מדאורייתא. ואף דרבי מאיר סבירא ליה דאין צריך שליחות לכתובת הגט, כבר כתבו **התוס' לעיל** (סו)]. **ד"ה מתניתין**, דבשינה השליח מודה רבי מאיר דהגט בטל.

דף פ ע"א

(א) **מתני' שינה שמו וכו'**. כתבו **התוס' ד"ה שינה דלא שינה ממש**. ו**לעיל** (כ). **ד"ה הא בעינן**, ביאר, דהיינו שכתב שם של גליל ביהודה. והכרחו לכך, דאם נפרש שינה ממש, יקשה דליכתוב רבותא טפי, דאף בלא כתב שמו כלל, פסול.

(ב) **מתני' ושם עירו ושם עירה**. כתבו **התוס' ד"ה ושם, בתוה"ד**, כיון שאין צריך לכותבו כלל. **והרא"ש** (סימן ט') כתב, דאף שם העיר שהוא דר בה אינו מעכב בכתיבתו, דמתניתין לא פסלה אלא בשינה, אבל לא כתב כלל כשר. **והקרבן נתנאל** (אות ע), הוכיח כן מהא דאינתא במתניתין **לעיל** (כו), דהכותב טופסי גיטין, צריך שיניח מקום האיש והאשה וכו', ולא הזכירה דבעינן להניח מקום העיר. אלמא, דלא בעינן לכתבו אלא שלא ישנה. והקשה (באות פ), **דלעיל** (כ). מקשו בגמרא, הא בעינן שמו ושמה שם עירו ושם עירה. ותירץ, דהרא"ש לא גריס ליה. **והפני יהושע** הוכיח מדברי **התוס' בד"ה שינה שמו**, דסברי דבעינן לכתוב שם העיר, ואם לא כתבה כלל פסול. דהתוס' כתבו דשינה שם עירו ושם עירה לאו היינו שינה ממש, ועל כרחק הוכחתם מהא דלא נקטינן במתניתין לא כתב כלל. אלמא דסברי דלא כתב כלל פסול, דלא כהרא"ש.

(ג) **גמ', משום שלום מלכות**. כתב **הרשב"א לעיל** (עט), דהיינו דוקא בעת שנהגו למנות למנין שנות המלכים, דקפדי המלכויות שיכתבו שמותיהן בגיטין. אבל בזמן הזה שאין מונין לשנות המלכים כשר. [ואמנם **תוס' לקמן** (פ): **ד"ה זו דברי ר"מ**, הכשירו נמי מכח האי סברא, היכא שכתב בזמן הזה למנין היצירה. אבל לא כתבו דעתם לענין כתב לשם מלכות אחרת, ואולי משום דסברי דאהא איכא קפידא בלאו האי טעמא. (ש.ב.)].

(ד) **גמ', וצריכא דאי אשמעינן מלכות שאינה הוגנת וכו'**. כתב **הרמב"ן**, דנקט דווקא הני, לאשמעינן דגם על דברים אלו מקפידות האומות. והטעם, דאם מונים לחורבן הבית הוי שבחיה דנבוכדנצר. אי נמי, הוי חשיבותא לדידן, שאין אנו מונים לשם מלכות הגויים אלא למנין הפסקת מלכות ישראל. אבל

(סימן יג), דמסתברא דדבריהם דווקא היכא דהיתה ארוסתו קודם, אבל ביאת זנות בעלמא, אין חוששין לה לקידושין. דהא אמר ר' אלעזר פנוי הבא על הפנויה עשאה זונה, ואי נימא דמכוין לשם קידושין, הוה ליה למימר דאם בא עליה בפני עדים עשאה אשת איש. ועוד הוכיח, מדאמרין **ביבמות** (כו.), נושא אדם אנוסת אביו ומפותת אביו, ואמאי לא חיישינן שהתכוין לקדשה והוויא אשת אביו. אלא על כרחך דבסתמא לא חיישינן לזה. וכן דעת הרמב"ם (פ"י מגירושין ה"ט). אמנם הרי"ף **ביבמות** (ה. מדפיו) הביא דעת הגאונים, דאף בסתם ביאת זנות חיישינן לקידושין. והרא"ש גופיה **ביבמות** (פרק ב' סימן ג') הסכים לדעתם. דכתב, שהבא על שפחתו חיישינן דשחררה ונתכוין לקדשה, אלמא דבסתם ביאה כוונתו לקידושין. ובקרבן נתנאל (שם אות ה') כתב לחלק מסתם ביאת זנות, שאין זה איסור גדול כל כך, לבא על שפחה שהוא איסור חמור טפי, ומשום הכי תלינן דשחררה.

(ח) תוס' ד"ה בית שמאי סברי וכו', ואע"ג דביבמות פרק ב"ש וכו'. הרשב"א תירץ, דבית שמאי לטעמייהו דאמרי לקמן (צ.), לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן מצא בה דבר ערוה, והילכך מזהמת היא בפניו, ולא חיישינן שרוצה להחזירה, ועל כרחך בא עליה לשם זנות בעלמא, מה שאין כן ביבמות דלא שייך האי טעמא. ובית הלל לטעמייהו דאמרי (שם), דאפילו הקדיחה תבשילו שרי לגרשה, ואם כן אינה מזהמת בפניו.

(ט) בא"ד, בתוה"ד, טעמא דבית שמאי משום דאין אדם בועל כו'. כתב המהרש"א, ולולי דבריהם היה נראה, דאין צורך לזה, דבית שמאי דהכא אבית שמאי דהתם לא קשיא מידי. ורבה ורב יוסף דהתם, היינו לפי המסקנא דהכא, דבית שמאי נמי סברי דאין עושה בעילתו בעילת זנות, ואוקימנא מתניתין בלא ראוה שנבעלה. וכתב, דלמאי דסלקא דעתך דפליגי במתניתין דהכא בראוה שנבעלה, הוי מצי לדחויי ממתניתין דהתם, לטעמא דרבה ורב יוסף, אלא דניחא ליה לדחויי ממתניתין דהכא גופיה, מדלא פליגי נמי בארוסה.

(י) גמ', הן הן עדי יחוד, והן הן עדי ביאה. כתב הרשב"א, דמיירי דווקא כשראוהו שניהם כאחד, דאם ראוהו בזה אחר זה, הוי קידושין בעד אחד, והמקדש בעד אחד אין חוששין לקידושין, כדאיתא בקידושין (סה). והביא שכן מפורש בתוספתא (פ"ה מ"ד).

(יא) גמ', דכיון דאין ליבו גס בה לא אמרינן וכו'. בשולחן ערוך (אה"ע סימן קמ"ט ס"ב) פסק, דאם חזינן דליבו גס בה, (כההיא דכתובות כח.), אף ארוסה דינה כנשואה וצריכה גט שני.

(יב) מתני', ר"ע אומר אין משלימין עליו אלא קרובים הראויים להעיד במקום אחר. ביאר בנימוקי הגרי"ב, דנקט האי לישנא, משום דלא תימא דמכשר קרוב והוא הדין גולן, ולא נקט קרוב אלא לאפוקי עבד דאיכא ביה חששא דשמא יעלוהו ליוחסין. לכך אמר דווקא דראוי להעיד במקום אחר, לאפוקי גולן.

(יג) גמ', כולי עלמא ידעי דקרוב הוא. כתב המהר"ם ש"ך, דלפי זה, אשה כשרה להשלים. והקשה, אם כן אמאי אמר רבי עקיבא במתניתין, דמשלימין עליו רק קרובין הראויין להעיד במקום אחר, הא אשה נמי כשרה.

(יד) גמ', אמר רבי יוחנן וכו' אלא עד אחד קרוב בלבד אבל תרי לא, דילמא וכו'. הקשה הפני יהושע, למאן דאמר דבגט מקושר בעינן שלשה כשרים. בכל גוונא שחותם קרוב אחד, איכא למיחש דילמא אתי לאכשורי בחתימת שני כשרים, ואחד קרוב. ותירץ, דאפשר דכיון דשלשה במקושר לאו דאורייתא לא גזרינן כולי האי.

הדין נתארסה. דהא אתיא סייעתא לרב אדא, מדתנן, לא כל הימנו של ראשון לאבד זכותו של שני, וחכותו של שני היינו משנתארסה, דהכי מוכח בירושלמי (בפירקין ה"ו). וכן הגיה החכמת שלמה.

(יג) תוס' ד"ה לא כל הימנו וכו', (נדפסו לקמן פא.) ואם תאמר לרב אדא בר אבהו וכו'. הקשה המהר"ם ש"ך, אמאי לשמואל ניחא, אדרבא קשה איפכא, אמאי אחר שיושבין ועסוקין באותו ענין, אין הבעל נאמן לומר שלא גירשה, הא כיון דלא ניסת לאחר לא שייך ביה חשש קנוניא. ותירץ, דשמא ניחא ליה טפי שלא יצטרך לקדשנה קידושין חדשים. אי נמי, אם הוא כהן רוצה הוא שלא תהיה גרושה, דתאסר עליו.

דף פא ע"א

(א) מתני', כתב לגרש את אשתו ונמלך ב"ש אומרים וכו'. הקשה הפורת יוסף, דאיתא ביומא (י.), דהכהן גדול היה כותב גט לאשתו על תנאי לפני יום הכיפורים, ולדברי בית שמאי נימא דתיאסר עליו. ותירץ, דהאי איסורא אינו אלא מדרבנן ובהא לא אסרו.

(ב) גמ', דילמא נתן קאמרי. ביאר הרמב"ן, דהא דחיישינן להא, היינו משום דלא לחינם יצא קול זה.

(ג) גמ', דורות האחרונים רבי דוסא. בהקדמת הרמב"ם למשנה כתב, דר' דוסא בן הרכינס חי ארבע מאות שנה, דהא אמר ביבמות (טז.) שעל מדוכה זו ישב חגי הנביא, והאריך ימים עד אחרי בית שני, דהא מצינו (שם) שהלכו אצלו רבי יהושע ורבי עקיבא ורבי אלעזר בן עזריה. והקשה בסדר הדורות (תנאים ואמוראים אות ד'), דבסוגיין מבואר דר' דוסא היה מדורות האחרונים. ולכן כתב דלא כהרמב"ם, אלא צריך לומר שמה שהעיד על מדוכה זו ישב חגי הנביא היה מקבלה שקיבל מרבותיו ולא מראיה. והיעב"ץ (כאן) כתב, דצריך לומר דר' דוסא אחר הוא. והחיד"א בספר עין זוכר (הובא בהגהות על סדר הדורות במהדורה החדשה) תירץ, דאפשר דלא נסמך עד אחר איזה דורות, ולכן חשיב ליה דורות האחרונים. ועיין בספר יוחסין (מאמר ראשון אלף בית אות הדל"ת).

(ד) תוס' ד"ה דורות אחרונים בתוה"ד, גם על עצמו היה קורא תגר. והרמב"ן כתב, דהוא כמו שאמרו בשבת (ק"ב), אם ראשונים כמלאכים אנו כבני"א. והוסיף, דאעפ"כ כיון שהיה נראה לו להקל לא היה מכניס דבריו מפני איש.

(ה) גמ', דרך טרקסמון. כתבו התוס' ד"ה טרקסמון בשם הערוך, דהוא מין ירק שפטור ממעשר. וכתב החתם סופר, דבערוך שלפנינו לא נמצא כן, אלא הכי מפרש, טרקסמון הוא גן ירק הנקרא טרקסמון, וכשמולכים התבואה מהשדה דרך הגן הנקרא טרקסמון, ממילא נכנס לבית דרך שער החצר.

(ו) תוס' ד"ה ורבי יוחנן אמר, בתוה"ד, אבל אין לתרץ דהא דחצר קובעת וכו'. התוס' בבא מציעא (פז.) כתבו, דחצר קובעת, דוקא אם מכניס דרך שער החצר לבית. ואתו לאפוקי, אם הכניסה דרך חור וכדומה דלא מתחייב. והקשו כמו דהקשו כאן, דמצינו כמה משניות דחצר קובעת בפני עצמה, אבל לא הקשו לקושית ה"ר אלחנן משתי חצרות זו לפנים מזו. וביאר הרש"ש, דמהתם לא קשיא להו, דכיון דבעינן להכניס דרך שער החצר, איכא למימר שהכניס דרך חור שבחצר הפנימית, ונמצא דהפירות באו לבית רק דרך שער החצר החיצונה.

דף פא ע"ב

ז' גמ'. בית הלל סברי איז אדם עושה בעילתו בעילת זנות. כתב הרא"ש

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דרף היומני" בעיון!!!

זמני השיעור בדף היומני בעיון ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 9:45-10:45 בבית המדרש "משכן אהרן" שע"י חניכי ישיבת פוניבז' מודיעין עילית ת"ו

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן וכו'...
יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרבים ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשמת הנפטר... (הח"ח באהבת חסד ח"כ בפט"ו)

כתובת המערכת: רח' שאגת אריה 17/25 קרית ספר מודיעין עילית. טל/פקס: 08-9741714 ©

למנויים, לתרומות, להנצחות ולכל ענין 050-4102442 Sbma@kavnaki.net

http://www.shtaygen.co.il/?CategoryID=1124